

puramente in camera, alla scrivania, non sono problemi triti e ritriti, cento volte commentati, ma frutti di acute osservazioni fatte sui luoghi stessi dopo lunghe e faticose peregrinazioni, eseguite nel corso di molti e molti anni e coordinate poi secondo un sistema logico. Le sue spiegazioni sono semplici, di facile comprensione; e appunto per questo rigorosamente scientifiche di duraturo valore.

Tutto ciò va dovuto alla scuola creata dal defunto Lóczy, il quale ha additato pel primo con giudiziosa scelta il vero terreno di lavoro. Questa scuola, questo sistema erano affatto sconosciuti nel campo degli studi geografici prima della comparsa del Lóczy; dopo la chiamata del prof. Cholnoky alla cattedra di geografia questo sistema di procedere divenne poi (per così dire) obbligatorio.

Per aver fatto — diciamo — „venir di moda” la investigazione geomorfologica sul luogo, il nostro maestro merita la nostra gratitudine a venerazione speciale. Gli dobbiamo essere grati, poiché senza l'obbligatoria esplorazione fatta sul luogo la geomorfologia e vari altri rami della geografia ancora oggi non avrebbero raggiunto il loro attuale posto autorevole universalmente riconosciuto accanto agli altri rami di scienza.

A Jakabhegy.

Irta: Szabó Pál Zoltán dr.

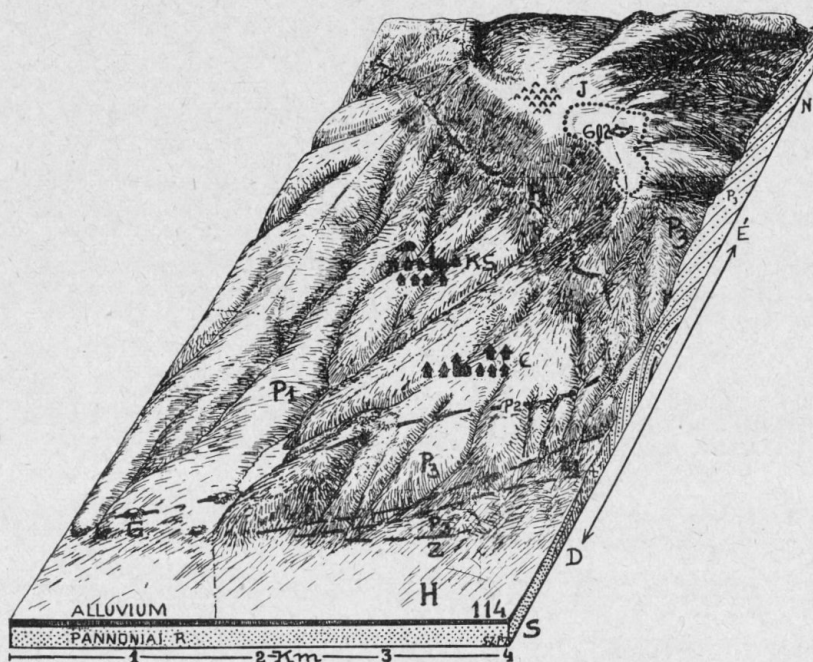
A geografus részéről különös figyelmet érdemlő területet szeretnék bemutatni. A Jakabhegy Pécs nyugati szomszédságában, a Mecsek hegység legrégibb kőzeteiből felépített tagja. Nemcsak származása és alaktana, hanem az emberi élettel való összeforrása tekintetében is az általánosnál magasabb értékű bélyegeket visel.

A *felépítés*: A legalsó réteg halványpiros, sárga, helyenkint szürkés árnyalatú, igen laza kötésű földpátos homokkő. Gyakori benne a kovásodott fatörzs. A tengerbe mosott és a parti fövényben elakadt törzsek valamennyien az araucarites-családba tartoznak. Meleg és száraz éghajlatra utalnak. Kormeghatározásra alkalmasak lévén, a réteget az általános felfogás perminek tartja. Feküjét nem ismerjük. A Kővágó Töttös mellett mélyített 750 méteres fúrás sem ütötte át. (Vadász, A Mecsekhegység nyugati része. Földt. Int. 1916. évi jelentése.) Ábráinkon P1. a jele.

Felette durva konglomeratum fekszik, melyet az irodalom verucano néven ismer. Diszkordáns a fekü rétegekkel. Rendkívül szilárd kötésű. A kovásodott araucarites tuskók legömbölyítettek, kvarcporfir, kristályos pala és kvarcit kavicsok is foglaltatnak benne gyakran emberfej nagyságban. Vastagsága nem egyforma. A Babás Szerköveknél a legvastagabb: 15 m, de itt is kereken száz méteres

szakasz után hirtelen végződik, majd kisebb-nagyobb megszakításokkal ismét megjelenik. Ábráinkon P2 a jele.

A konglomeratumra konkordánsan apró-kavicsos üledék települ, majd a kavicsok kimaradnak és egy rendkívül szilárd kiütésű vörös homokkő következik kerekén kétszáz méter vastagságban. A feküjének, a kavicsos üledéknek gyengébb kötésű padjai is vannak, míg a vörös homokkő egyöntetűen szilárd. Jele: P3.

1. ábra. P₁: permi laza homokkő, P₂: permi konglomerátum, P₃: permi vörös homokkő, t: triász pala és márga, H: alluvium, alatta pontusi homokkő, G: gáti malom, Z: Zsebe környékének jellegzetes pontusi ábrázios terület, KS: Kővágószőlős és C: Cserkút falvak, 114: a síkság, 602: a hegytető szintje, Y: körül a pontsor az őskori sánc, benne a középkori páloskolostor, mellette Δ jelzi az őskori halomsírok helyét — ... —: községhatár.

Abb. 1. P₁ = loser Permsandstein; P₂ = Konglomerat (Perm); P₃ = Roter Sandstein (Perm); t = Schiefer und Mergel (Trias); H = Alluvium, unter diesem pontischer Sandstein; G = Mühle; Z = charakteristisches pontisches Abrasionsgebiet bei Zsebe; KS und C = die Orte Kővágószőlős und Cserkút; 114 = das Niveau der Ebene, 602 das des Bergrückens; Y = die punktierte Linie bezeichnet den urzeitlichen Schanzenbau, innerhalb desselben befindet sich das Paulanerkloster (Mittelalter); Δ Δ Δ = urzeitliche Hügelgräber; — ... — = Gemeindegrenze.

A hegy (602 m) tetején foszlányokban megjelenik a vörös werfeni pala, majd a hegy északi lábán a triász mészkő. Ezek jelen fejtétegeinkben jelentős szerepet nem játszanak.

Az ősföldrajzi kép: A hatalmas kristályos kőzetekből álló hegység süllyedésnek indul. A partokon végtelen homokmezők terjengnek. A dagály hullámbarázdákat von a fővenybe, amelyet azonban szélkergette homok takargat be. Figyelmes kutatással ugyanis sike-

rült találnom itt-ott a homokkő-lemezeken a hullámveréstől megkímélt barázdákat (rippelmark).

A közelben nagy folyónak kellett lennie, hogy a kb. ezerméteres egyöntetűen parti fácies létrejöhessen. Ez a folyó tarthatta fenn a szüntelenül süllyedő vidéken a lidókat, a hullámbarázdás lagunák közt ez szolgáltatta a tengeráramlástól széthurcolt finom homokot, az uszadék fatörzseket, amelyek kovásodva zárultak a fővenytemetőbe. Erre vall még az úgynevezett „verrucano” (P2) is, melyet általában véve transzgressziósnak tartanak. Pedig nem az! Nem volt itt már semmi letarolni való. A hullám ereje megtört az immár több száz méter vastag, süllyedt főveny hátán. Az alaphegység több km. távolságra feküdt, onnan nem hozhatta a hullámverés az emberfejnagyságú kvarcporfir görgetegeket. Ellenkezőleg, a konglomerátum regressziót, süllyedés helyett *emelkedést* jelent. A kristályos hegytömeg megemelkedett, a folyó szállítóereje tetemesen megnövekedett, a hegységre a folyó görgette idáig és teregette szét a fővenyen többízben medret változtatva a kavicsokat. Az erózió révén a kovásodott tuskók is előkerültek és legörgetve áthalmazódtak.

2. ábra. A Jakabhegyen át É—D-i irányban készült szelvény. Részben Vadász Elemér, részben szerző megfigyelései alapján.

Abb. 2. NS-Profil, durch den Jakabhegy. Aufgenommen vom. Verfasser, mit Benützung der Daten von E. Vadász.

A diszkordancia is erre vall. A szélesre terülő törmelékkúp hátán a folyó elágazott. Ezért szaggatott és különböző vastagságú a konglomerátum-üledék előfordulása. A Babás Szerkövek (3. ábra) anyagában vannak a legnagyobb zárványok, itt a legvastagabb a „verrucano” (15 m) és itt alkotja a leghosszabb egységes szakaszát (100 m).

A visszatérő és uralkodó süllyedés a szélesre terülő törmelék-kúpot deltává alakítja át. A konglomerátumra települt rétegek kifejezetten deltajellegűek. Még kétszáz méter vastagságig fenntartja magát a parti fácies is. Homokszemcséi azonban egyre finomodnak, majd a werfeni (alsó triász) vörös palának megjelenésével a kontinentális jelleg megszűntnek tekinthető.

A hegyhez hasonló triász palák és mészkövek bizonyára elborították e rétegsorokat. De már a távolabb ÉK-re fellelhető rhäti homokkőrétegek arra vallanak ismét, hogy területünk, a Nyugati Mecsek, részben szárazra került. A fellelhető jelek szerint szárazföld volt a jura, kréta és a paleogén korszakban is a Jakabhegy környéke. Ezalatt peneplénné pusztult le.

A mai képző kialakulása: A kristályos alaphegység egyrészt az anyagot szolgáltatva a homokkő- és konglomerátum-rétegsor épüléséhez, másrészt észak felé való torlódásával a Mecsek létrejöttének módját és szerkezetét határozta meg. A peneplén Mecsek hegység északi oldalán a mediterrán tenger már elöntötte a völgyeket,

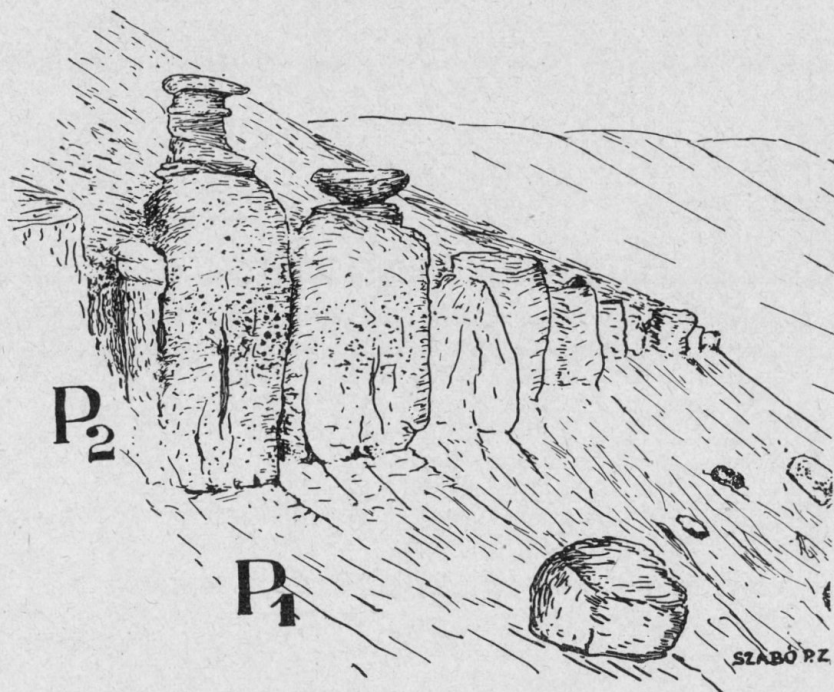
mikor a déli oldal még száraz volt, sőt itt a kristályos alaphegység is magasan állott. Ezért az északi oldal völgyeiben a mediterrán üledékben fellelhetjük azokat a kavicsokat, melyek még a déli kristályos alaphegységben eredő völgyek útján jutottak el a mai helyükre.¹ E déli kristályos alaphegység süllyedésével a mecseki peneplénen csak a völgyek torzói maradtak meg. A déli oldalon a völgyképződés tehát csak ezután indulhatott meg. Így a Mecsek hegység déli oldala fiatalabb, mint az északi és völgyei a posztmediterrán időből valók.

A Mecsek hegység déli oldalán a mediterrán tenger kelet felől nyomul előre. Így fűződik le szigetté először a Keleti Mecsek, majd a Nyugati is, a Jakabhegy déli oldalán azonban hiába keressük a mediterrán üledék biztos nyomait. Itt az ábrázio elhatárolása igen nehéz. Kétségtelen, hogy a süllyedés itt köszöntött be legkésőbbben. A pannóniai tenger vizsont nyugat felől nyomul elő, a hegység déli oldalán és keleten mutat sikéresebb jelleget. A pannóniai időszak után ugyanilyen értelemben folytatódik a süllyedés. A Jakabhegy déli oldala megsüllyed, a pannóniai ábrázio határsávja 200 m körül van, míg keletre a Zengő körül átlag 300 m magasan áll. Ugyanitt a kristályos alaphegység letarolt fejét ismét a felszín fölé emelte. A Jakabhegy lábánál ellenben mélyen a síkság alá temetkezett. E kristályos tömb dél felől ható nyomástól a jakabhegyi rétegsort a mediterrán időkben meghajlította és ezt követően megsüllyedve a déli szárnyát a mélységbe húzta saját magával. (Lásd 1. és 2. sz. ábrát!) A Jakabhegy déli oldalán ma tehát bizonyos redőszerű hajlást találunk. A hegység rétegeinek gyenge északi dülése mellett a déli oldal rétegsora délre egyre fokozódó dőléssel hajlik a hegyláb pannóniai üledéke alá. A kelet-nyugat irányú törések mentén e hajlás lépcsőszerű, merev megrogyásokat mutat.

A meghajlított rétegek hátát és a K—Ny-i törésvonalakat a lepusztulás aknáztá ki. A redő nyugat felé szélesre szétterül és alacsonyabb. A pusztulás innen támadt és DNy felől nyomulva kibontotta a boltozatot. Délnyugatra nyitott félteként formált belőle. A teknő széles fenekét a könnyen pusztuló, lazakötésű, földpátos homokkő alkotja (P1), oldalát a kemény konglomerátum (P2) és a szilárdkötésű vörös homokkő (P3) (L. 2. ábrán!). A Jakabhegy meredek déli oldalát az adott szerkezeti viszonyok mellett a két különböző pusztulású közet sor kölcsönhatásának köszönheti. A könnyen pusztuló rétegek felett ellenálló rétegsor következik. A legérdekesebb pusztulásformák ott keletkeznek, ahol a laza (P1) és a szilárd homokkő (P3) közé az igen kemény konglomerátum (P2) iktatódik. A hegy déli oldalának lábánál a laza homokkő siettet a szilárd konglomerátum pusztulását. Ez 5—6° gyenge É dőlésben fekszik és a dőlésre merőleges litoklázisok bontják tömbökre. A laza réteg kipusztul a tömb alól, megtámasztását veszítve a litoklázis mentén leszakad és a mélységbe zuhan. Meredek konglomerátum fal

¹ Ezekről a völgyekről bővebben írtam „A Mecsek hegység formáinak ismerete: Földr. Közl. 1931. 9—10. füzetben.

keletkezik, melyre hasonló sors vár (L. 3. sz. ábrát!). A 10—12 m magas konglomerátum falat a dőléssel egyirányú litoklázisok mentén is megbontja az erózió, ezáltal önálló pillérekre tagozódik. E pilléreknak csak az alsó háromnegyed részük támaszkodik a hegyoldalra, a felső részük toronyszerűen önállósul, mert a felettük levő vörös homokkő is gyorsabban pusztul, mint a konglomerátum. Így különös figurák keletkeznek. Ezeket, hol a legszebben megőrződtek, a konglomerátum legvastagabb helyén, a nép elnevezte „Babás Szer-

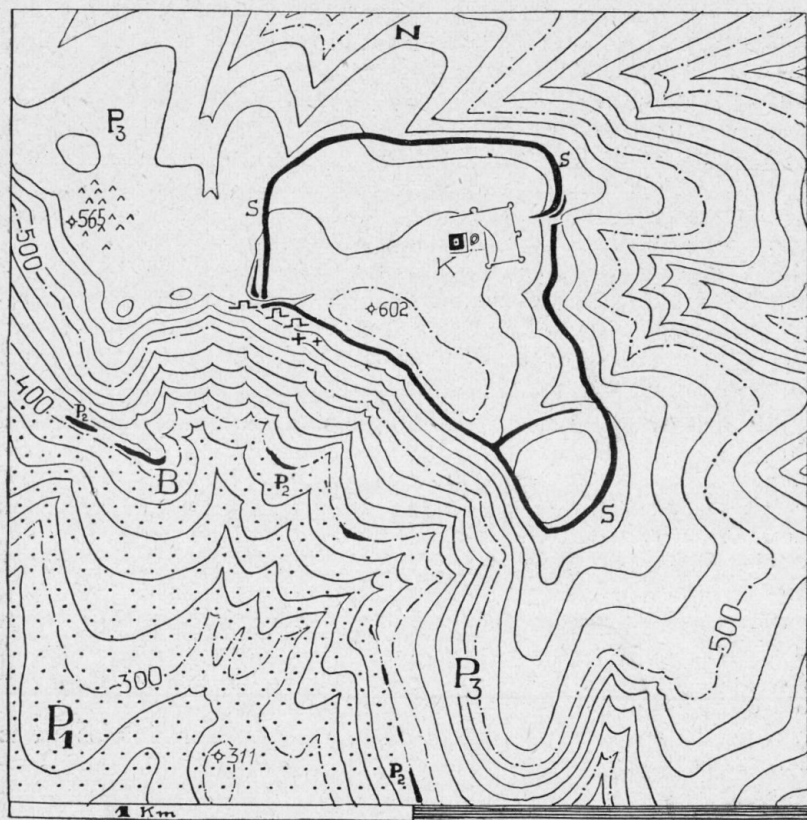
3. ába. A Babás szerkövek konglomerátum tömbjei.
Abb. 3. Blöcke der Konglomeratpyramiden.

köveknek”. — Két királyleány lakodalmas menete — mondja a néprege — találkozott a hegyoldalban s mivel nem akartak egymásnak kerülni, a haragra gerjedő Isten kővé változtatta valamennyit, hintóstól-lovastul és gyalogjáró násznépestül együtt. — A figurális hatást fokozza még, hogy a konglomerátum felső rétegeiben a lazább és szilárdabb kötésű rétegek váltakoznak, így a pilléreken a laza részből a nyak, a szilárdabból a fej elképzelésére serkentő gombák képződtek. (A 4. sz. ábrán *B* a Babás Szerkövek helye, lásd még a 3. sz. ábrát is!)

A konglomerátum meredek fala fölött a vörös homokkőből álló hegyoldal 20—25°, majd 30° kapaszkodóval ér fel a tetőre (602 m). A tető gyengén északra hajló peneplén. Az északias irányok felől hátráló erózió mély völgyeket szabdalva, már csak a tetőt hagyta

meg a premediterrán penepén formájában. Valóságos fellegvár ez a hegy, előnyeit az ember tényleg kihasználta. (Lásd a 4. sz. ábrát!)

Az ember a tájban: A hegy meredek déli oldalát szegélyezve a penepéntetőt sánc veszi körül (4. sz. ábrán S.). Kereken fél négyzetkilométernyi, tehát igen jelentékeny nagyságú területet zár be. A sánc a domborzatnak megfelelően fut körül. Kora ismeretlen. Rendszeresen nem kutatták át. Leleteimet a régészek la Tène-korinak mondják. A kelta-római összecsapás egyik jelentősnek ígérkező em-

4. ábra. Az ábrázolt terület 4 km², szintvonalak 20 m-kint. P.: permi laza homokkő-területe pontozva; P₁: permi konglomerátum; P₂: permi homokkő; B: Babás szerkövek; S: őskori sánc; K: kolostor, attól K-re az ovális alakú halastó; remetebarlangok; +: Zsongorkő; ^: őskori halomsírok.

Abb. 4. Der Flächenraum des dargestellten Gebietes beträgt 4 km²; Höhenunterschied der Isohypsen = 20 m. P₁ = das Gebiet des losen Permsandsteines ist punktiert; P₂ = Konglomerat (Perm); P₃ = Sandstein (Perm); B = Konglomeratpyramiden; S = Urzeitlicher Schanzbau; K = Kloster, östl. desselben der ovalgeformte Fischteich; = Einsiedlerhöhlen; + = Zsongorkő; ^ ^ ^ = urzeitliche Hügelgräber.

léke. A meredek déli hegyoldal felső szegélyén sziklafokok merednek ki; a legalkalmasabb kilátópont ezek közül a legendás Zsongorkő (jele +), róla mélyen a Dráva síkjára és a horvát hegyek

közé lehet látni. A Zsongorkő mellett van a Remetebarang. (Jele) A szilárd kőtésű homokkőbe vésett 2 m széles, 3 m hosszú, 1.6 m magas üreg. Sánc övezi. Nem valószínű, hogy a remeték készítették. Sokkal ősbib. Keletre közvetlen szomszédságban egy nagyobb méretű már beomlott. Nyugat felé kissé távolabb is találtam egyet beomolva. Talán a sánc népének őrhelyei voltak, hiszen a horvát hegyeken gyújtott tűzjeleket innen lehetett legpompásabban megfigyelni. A vészjelre a környező terület népe családostul, barmostul a sánc védelmébe vonult. Ezért is kellett ilyen nagykiterjedésű területet sánccal övezni. Állandó lakóhelyül nagy tömegnek nem alkalmas, mert nincs elegendő ivóvíze. A penep-lén homokkő rétegei 5—10 fokos szögben észak, északkelet felé dőlnek. A beszivárgó vizet igen jól tárolják. A később tárgyalásra kerülő középkori kolostor kútja tíz méter mélységben kitűnő vizet ad. A nagy szárazságok idején is van benne fél méteres víz. Az északi és a keleti völgyekben több forásból bővízü patakok fakadnak. Ugyanezen irányok felé hatásos védelmet nyújtott a hegység rengeteg erdősége is. Ugy látszik, hogy a sáncok védelme alatt csak a legváltóságosabb órákban tartózkodtak. Erre vall a keskeny és csak foszlányos kultúrréteg, valamint az aránylag kicsi temető, amelynek 2—3 méteres halomsírhajai a tetőtérszínen, a sánctól ÉNY-ra, átlag ötszáz lépésnyire kezdődnek. A sírhalmok legnagyobb részét avatatlan kezek felásták. (Jele)

Nem tudjuk, mikor keresett először a csoportos ember védelmet a hegy nehezen megközelíthető tetőtérszínen; nem tudjuk, kik építették a védőműveket, arról sem tudunk, hogy a pogány lélek vál-lásos képzelete miként állította a mitológia szolgálatába a Babás Szerkövek oltárszerűen kiemelkedő hatalmas pilléreit. De tény az, hogy az ember később is kihasználta a hegy védelmét. Ha mások nem, remeték laktak itt. A cluny-i reform szellemében élő Burgundi Bertalan pécsi püspök (1212—1252) összegyűjtötte a jakabhegyi remetéket, szabályokat írt számukra és felépíttette kolostorukat 1225-ben (jele: K.). A kolostor történetét Szőnyi Ottó tárta fel ki-váló cikkében: „Történelmi emlékek a Mecseken”. (Mecsek Egyes. Évk. 1912.) Ugyancsak ő mérte fel a romokban heverő kolostort és szerkesztette meg alaprajzát. Özséb, az esztergomi kanonok, kezdetben a Bertalan-féle regulát fogadta el s így a pálosrend szelle-mének irányát a Mecsek remetái befolyásolták. „Szent Jakab re-metái”, így nevezik az egykorú írások őket, az első pálosok let-tek. A török hódoltságig élnek a kolostorukban. A török alatt romba dől a kolostor, de a templom áll. Ide, az erdő mélyére, járnak a ke-resztények imádkozni és fegyverkezni. 1710 körül a templom bú-csújáróhely. 1732-ben ismét remeték élnek a hegytetőn. 1745-ben Fonyó Sándor pécsi nagyprepost e remeték, tehát nem a Pécsre visszatérő pálosok számára ismét felépítteti a romokat, mígnem II. József a remeteházat is szétoszlatta. Bomladozni kezd az épület. A berendezéseket a környező plébániákra hordják. 1818 körül a káptalan a tetőt leszedeti, mert rablók menedéke lett az elhagyott

kolostor. A rablók háborgatásai miatt kell 1822-ben az erdőőrnek is Cserkútra költöznie. Ugyanekkor telepítik be az oláh cigányokat, kik sövényfonásos és sárral tapasztott primitív kunyhóikban ma is a hegytetőn élnek. 1882-ben megépül a ma is álló erdőőri lak.

A kolostor (4. sz. ábrán K) vörös homokkőből épült, csak a kápolna gótikus szentélyében a faragott gyámkövek készültek hófehér szarmáciai mészkőből. A kolostor 30-szor 30 m négyszögletes alaprajzú, középen kereken 100 m² udvarral. Itt áll a ma is használatban levő kút. A kolostort övező jelentős kiterjedésű irtvány bástyatornyos fallal van bekerítve. Valószínű a tatárjárás tanulságai révén épült. Védelmét a kevés remete el nem láthatta, csak ha az idemenekülő falvak népe segített nekik. Így a szerepe ugyanaz volt, mint a szomszédos ősi földsáncnak. A táj tehát egy évezredet meghaladó idő múltán is a hegytető refugium-jellegét juttatta kifejezésre. A kolostor keleti tőszomszédságában levő 30-szor 40 m, valamint két és fél m mély halastó a legkülönösebb alkotás e hatszáz méteres hegy tetején. A kőzet kedvezett létesítésének, de a vízzel takarékoskodó szerzetesek a háztető vizét is e mesterséges tóba gyűjtötték össze. A gazdaságban a tó vizét használták, pár méterre tőle, a déli sarkába kutat mélyítették, mely ma is a legtöbb vizet szolgáltatja. (Cigánykút.) A tó gátján hatalmas szelídgesztenyefa áll, évszázados emléke a letűnt kornak. Minden év egy-egy falat és ablakívet dönt le.

Senkinek sincs hathatós védőszava ez ellen.

Jakabhegy.

Von Dr. Pál Zoltán Szabó.

Der Jakabhegy bildet, in einer Höhe von 602 m ü. M. gelegen, das westlichste Glied des Mecsek-Gebirges.

Aufbau. Die untersten Schichten bestehen aus lose gebundenem, dem Perm angehörenden Sandstein (auf den Abb. mit P—1 bezeichnet) mit häufigen Einschlüssen von verkieselten Araucarites-Stämmen. Über diesem liegt in diskordanter Lagerung Konglomerat, fest gefügt, doch ohne zusammenhängende Schichten zu bilden, mit einer maximalen Mächtigkeit von 15 m (auf den Abb. mit P—2 bezeichnet). Überlagert wird das Konglomerat von festgefügttem roten Sandstein in konkordanter Lage (P—3).

Palaeogeographisches Bild. Das benachbarte kristallinische Urgebirge sinkt. Ihm entstammt der von einem Urstrom verfrachtete Sand der Küstenfazies; auch die Araucarites-Stämme werden vom Urstrom verschleppt. Eine kurze Hebung tritt ein. Sie ermöglicht das Einschieben des Konglomerates. Während weiterer Senkung erfolgt die Ablagerung des roten Sandsteins, von dem das Auftreten des roten Schiefers aus dem Perm in die Trias hinüber leitet.

Entwicklung des heutigen Bildes. Das besprochene Gebiet ist in der Jura, der Kreide und im Palaeogen Festland, bzw. Insel. Es zeigt Peneplaincharakter. Das Vordringen des mediterranen Meeres wird von dem endgültigen Versinken der südlich gelegenen kristallinen Masse begleitet, dabei werden die sedimentären Schichten zu einer Antiklinale aufgefaltet, die später längs starren O-W-lich gerichteten Brüchen zerbrochen wird und deren Südlicher Flügel versinkt. Die Erosion formt nun eine nach SO geöffnete Halbmulde, deren breite Sole von dem weichen P—1, deren steile Hänge hingegen von dem festen P—2 bzw. P—3 gebildet werden. Das Konglomerat bildet steilwandige Pfeiler, die, nach Entfernung des unter ihnen befindlichen P—1 Sandsteins in Blöcken niederstürzen. P—3 bildet, dank seiner Festigkeit Böschungen von 20—30°. Der Bergrücken zeigt noch die gehobene prae-mediterrane Peneplain.

Mensch und Landschaft. Auf dem Bergrücken befindet sich eine keltische Ring-Schanze, von $\frac{1}{2}$ □ km Innenraum. Desgleichen finden sich Felsnischen, wahrscheinlich aus derselben Zeit. Die Höhe der grössten Hügel auf dem Tumulus-Begräbnisplatze beträgt 2—3 m. Das vorhandene Wasser steht nicht im Verhältnis zu dem Innenraum der Ring-Schanze. Es handelt sich vielleicht um ein zeitweiliges Refugium. Die Bergkuppe war im Mittelalter von Einsiedlern bewohnt. Bertalan, Bischof von Pécs vereinigte sie, gab ihnen Ordensregeln und erbaute ihr Kloster Anno 1225. Es ist dies das erste Kloster des ungarischen Paulaner Ordens. Während der Türkenherrschaft liegt es teilweise in Trümmern und bietet den flüchtenden Ungarn ein Asyl. Nach der Vertreibung der Türken, ist es neuerdings Wohnung von Einsiedlern. Joseph II. löst die Einsiedler-Mönchesorden Ende des XVIII. Jahrhunderts auf. Dies leitet den Verfall ein. Heute liegt das Gebäude in Trümmern.

A levegő nyári nedvessége Európában.

Irta: Száva-Kováts József dr.

A levegő nedvessége meglehetősen összetett jelenség, amely a párákészlettől és a maximális párabefogadó-képességtől függ. Ezért mindazoknak a tényezőknek hatása alatt áll, amelyek akár a páratöltést, akár a páraigényt befolyásolják. Legfeltűnőbben mégis a hőmérséklet üti rá bélyegét, mivel ez szabja meg a párabefogadás határát, azonkívül a párák felvételét is szabályozza.

A nedvesség és a hőmérséklet összefüggése általában ellenkező értelmű. Emelkedő hőmérséklet mellett a nedvesség rendszerint csökken és megfordítva. Ez az összefüggés különösen a napi me-